

Protokoll Ålands Skärgårdsnämnds möte 1/2025

Tidpunkt: onsdag den 3.9.2025 kl.12:00

Plats: Landskapsregeringens mötesrum Ådskär samt teams

Kallade Jesper Josefsson Närings- och miljöminister, ordförande
~~Ingrid Zetterman Civilminister~~
Jörgen Gustafsson, ~~Maria Tuomola~~, Brändö (gick vid paragraf 4.1 kl.12:56)
~~Patrik Fellman~~, Gun-Britt Gullbrandsson, Föglö
Lenny Karlsson, Satu Numminen, Kumlinge (distans)
~~Madelene Ahlgren-Eagerström~~, Johannes Jansson Kökar (distans)
Björn Rönnlöf, ~~Lotta Bäcksbäck-Karlsson~~, Sottunga
Maria Granlid, Anders Englund, Vårdö

Övriga:

Egil Mattson, KD Brändö, ~~Niklas Eriksson, KD Föglö~~, Marika Blomqvist, KD Kumlinge (distans), Kennet Lundström, KS Sottunga, Niclas Karlsson, KD Kökar, Erik Brunström, KD Vårdö (distans), Agneta Wackström, sekreterare, verksamhetsledare, Företagsam Skärgård

1. Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet kl. 12.03.

2. Godkännande av föredragningslistan

Föredragningslistan godkändes.

3. Genomgång av föregående protokoll 2/2024

Föregående mötesprotokoll från 30.10.2024 antecknades till kännedom.

4. Aktuellt från Skärgården

Ordförande bad om en presentations runda.

4.1 Hälsningar från Skärgårdskommunerna. 2 min var.

Brändö

Egil Mattsson informerade om att sommaren har varit framgångsrik med många turister. Evenemanget *Tour de Skiftet* lyftes fram som ett bra koncept som lockat besökare och bidragit till ökat samarbete mellan Gustavs, Brändö och Pargas.

I augusti behandlades frågan om vindkraft, där synpunkter på miljöbedömningen har lämnats in. Det har även publicerats artiklar om att bo på Brändö i bland annat *Turun Sanomat* och *Hufvudstadsbladet* om Skifte runt, samt en artikel i *Helsingin Sanomat*.

Vid ett trafikmöte med infrastrukturminister Gunell i måndags (1.9.2025) diskuterades det nya trafikupplägget. Ur Brändös perspektiv upplevs detta inte som positivt, utan snarare som ett nedskärningsprogram.

Föglö

Gun-Britt Gullbrandsson informerade om att Föglö har haft en mycket framgångsrik sommar, bland annat genom evenemang som dansbandsveckan. Byggandet av nya lägenheter pågår i Degerby och beräknas vara färdigt till våren 2026. Ansökan om ekonomistöd för skolbygge har däremot avslagits.

Förskolan är för närvarande fullbelagd, vilket väcker förhoppningar om fortsatt inflyttning till kommunen. Särskilt framhölls vikten av satsningar på skolorna. Föglö tror på att de kan få flera klimatflyktingar som en ny grupp inflyttare på sikt.

Föglö uttryckte dessutom ett önskemål om att se en enhetlig organisation för avloppsvatten.

Kumlinge

Lenny Karlsson informerade om att sommaren har upplevts som delad. Vissa aktörer har haft en mycket bra säsong, medan andra varit mindre nöjda. Juli månad var särskilt positiv, men väder och vind har påverkat utfallet. Cykelturister och husbilsresenärer noterades som en viktig målgrupp, och överlag kan sommaren betraktas som god.

Kommunfullmäktige ordnade två möten med allmänheten om turlistorna där åsikterna gick isär; vissa uttryckte positiva upplevelser medan andra hade en mer negativ bild. Budskapet kring trafiken framstod därför som delat, även om trafiken denna sommar bedömdes som stabil.

Arbetet med färjefästetn pågår. Vindkraftsfrågan är fortsatt aktuell och ett utlåtande har lämnats in.

Marika Blomqvist (KD) informerade om att tre bostadstomter har reserverats och att en annons har publicerats i *Hufvudstadsbladet* om möjligheten att flytta till Kumlinge. De som reserverat tomter är från södra Europa och Stockholmsområdet.

Kökar

Niclas Karlsson (KD) informerade om att tre barn har fötts i kommunen sedan årsskiftet. Sommaren har varit god och särskilt gynnsam för företagarna. Samtidigt finns utmaningar för kommunen, då det saknas inkomster från förskottskatt (11 månader) och därför har en ansökan om likviditetsstöd lämnats in.

Gällande trafiken lyftes fram att åsikterna är delade – vissa upplever situationen som fungerande, medan andra är mer kritiska. Positivt noterades att sju nya egnahemshus har uppförts under de senaste två åren samt att en befolkningsökning idag med fyra personer.

Sottunga

Skolan har åter öppnat och har för närvarande två elever. Eleverna har tidigare hemskolats som nu har övergått till den kommunala undervisningen. Bostadsbeståndet renoveras lite i taget. För restaurangen Salteriet har ett nytt femårigt avtal tecknats med kommunen. Postombudet finns inte längre kvar, men posttjänster erbjuds nu via butiken. Kommunen har i dagsläget 12 barn och totalt 101 invånare. Det finns lediga lägenheter och ekonomin är i balans för de löpande utgifterna idag.

Kennet Lundström (KS) uppmärksammade att *Dagens Nyheter* (digitalt) har publicerat en artikel där Björn Rönnlöf intervjuas. I tidningen *Frisk Bris* har kommunen fått viss synlighet, men bedömningen är att Salteriet iallafall inte behöver ytterligare exponering. Vidare lyftes Sottungadagen samt ett nytt projekt från Folkhälsan, där en motionstrappa planeras att byggas med stöd av Leader-medel.

Vårdö

Anders Englund informerade om att sommaren har varit positiv ur ett turismperspektiv med många besökare i rörelse. Han framhöll också att en ny föreståndare har tagit över butiken, vilket ses som en positiv utveckling, samt att caféet intill kompletterar servicen. Jordbruk, djurhållning, äppelodling och

grönsaksodling lyftes fram som viktiga näringar som bidrar till livskraften i kommunen. Förskolan har behövts byggas ut med 100 m². Detta är ett positivt tillskott. Samtidigt påpekades att Töftölinjen har för liten kapacitet; även om det vore möjligt att köra dubbla turer, sker detta inte i nuläget.

Erik Brunström (KD) bekräftade bilden av en välfylld gästhamn med ett stort antal fritidsbåtar under sommaren. Under det första halvåret har tio personer flyttat in, och sju barn börjar i första klass (normalt 3-4st). Dessutom väntas åtta nya barn.

Diskussionen om elektrifiering av Töftöfärjan väckte frågor, särskilt efter en rapport där alternativet att bygga en bro presenterats.

Kommunen välkomnar diskussionen om en särskild skärgårdslag. Vidare deltar kommunen i ett Leader Åland-finansierat beredskapsprojekt som bl.a. ordnar en studieresa till Sverige.

4.2 Ålands Landskapsregerings hälsningar till Skärgården.

Jesper Josefsson tog upp avloppsfrågorna och framhöll vikten av att försöka samordna dessa mellan flera kommuner.

Landskapets ekonomiska situation konstaterades vara ansträngd, men att arbetslösheten minskat och framtiden därför ser ljusare ut. Åländska företag har haft ett rekordår och arbetslösheten ligger på 5,4 %, vilket är bland de lägsta i hela EU. En utmaning är dock att företagen i viss mån avstår från att anställa eftersom kompetensen inte alltid matchar de lediga tjänsterna.

Ministern lyfter frågan om språkundervisning i svenska genom SFI för diskussion. För att integrera nyinflyttade till arbetslivet behövs undervisningen i svenska ses igenom. Även möjligheten att inrätta ytterligare en klass vid Folkhögskolan behandlades, särskilt i relation till de förändringar som skett i gymnasielagen. En översyn av den relevanta lagstiftningen pågår för närvarande.

Vidare presenterades satsningar på fritidsaktiviteter och idrott i naturmiljö, såsom discgolf, klättring, mountainbike och bouldering, i syfte att locka fler turister.

Diskussion fördes även kring hur dessa aktiviteter kan paketeras på ett attraktivt sätt för besöksnäringen inte att förglömma havet som turistmål.

Det informerades om nya stödåtgärder, bland annat anställningsstöd för enmansföretag som vill göra sin första anställning, samt andra stöd som investeringsstöd som finns samlade på www.stod.ax. Även butiksstöd och transportstöd berördes. Betydelsen av att värna butikerna i skärgården

underströks, och även om butiksstödet ses över finns i nuläget inga möjligheter att utöka stödet från landskapets sida.

Jörgen Lämna 12:56

4.3 Företagsam Skärgård

Presentation av verksamhetsledare Agneta Wackström om föreningens verksamhet. Vilka projekt och samarbeten är igång. Vilka projektansökningar kommer skickas in. Vad händer hos Nordiska Skärgårdssamarbet och ESIN (European Small Islands)

Beslut: Mötet tecknar presentation till kännedom.

5 Punkter från Skärgårdskommunmötet 20.5.2025

6.1 Projektansökan för projektet FAIR

Skärgårdskommunerna ser gärna att ÅLR deltar aktivt i Central Baltic projektet FAIR om Företagsam Skärgård får det finansierat. Idag har VL varit i kontakt med digitaliserings enheten som har anmält sitt intresse att sitta med i styrgruppen för projektet samt att husera verktyget efter att den är gjord. Där utöver behöver verktyget förankras hos ÅLR där allas hjälp behövs.

Josefsson hänvisa att fortsätta arbeta nära digitaliseringsenheten.

6.2. Flera allmänna bryggor till skärgården samt reparation av befintliga.

De allmänna bryggorna som finns i varje skärgårdskommun som ÅLR sköter blir tyvärr i allt sämre skick. Skärgårdskommunerna ser gärna att de som finns upprätthålls ifall inga sådana bryggor finns längre blir det ett stort avbräck i skärgårdskommunerna.

Anders Sundholm från vägnätsbyrån jobbar med dessa frågor men kunde ej närvara. Idag finns 9st bryggor (kvarlevor från fiskelandningsbryggor). De är medvetna om underhållningsskulden och försöker renovera en brygga per år. Degerby tullbryggan står på tur men väntar på medel från investeringsstöds budgeten. Torsholm näst på tur efter Degerby. Färjfasten och broar har infrastrukturbyrån satsat på nu. Vid frågor ber minister Josefsson att kontakta Anders Sundblom.

Ledamöterna lyfte att informerade om situationen kring bryggorna och framhöll att fler invånare skulle kunna delta mer aktivt om de hade bättre tillgång till information. Det betonades behovet av att ta fram tydligare kalkyler för att visa helhetsbilden och därmed underlätta förståelsen av de beslut som fattas. Josefsson uppmanades att ta med frågan vidare. Det föreslogs även att en

kommunikationsplan bör utarbetas, eller att denna del integreras i den pågående processen.

6 Övriga ärenden

- Diskussion hemställan gällande beredning av en skärgårdslag. Ärendet finns med som bilaga till denna kallelse.

Diskussion: Skärgårdslag

- Hemställan om beredning av en skärgårdslag finns bifogad till kallelsen.
 - Frågan finns med i regeringsprogrammet och revideras parallellt i Finland.
 - Skärgårdsnämnden kan fungera som referensgrupp, alternativt hanteras direkt med kommunerna.
 - Fördelar och nackdelar med separat skärgårdslag kontra inbakning i kommunallagen diskuterades.
 - Behovet av en separat skärgårdslag lyftes för att långsiktigt trygga skärgårdens utveckling och skapa ett tydligt ramverk, exempelvis för skärgårdstrafik.
 - Förslag: lagstiftningen tas fram i nära samarbete med invånare, exempelvis via skärgårdsnämnden.
 - Kommunallagen kan kompletteras med bestämmelser som stärker skärgården, men en särskild lag ger tydligare struktur.
 - Serviceavgifter och turistskatt diskuterades som möjliga verktyg; inga hinder för användning.
 - Åland bör nyttja erfarenheter från SANK i Finland som modell.
 - Tidsram och processdiskussion: Josefsson ber civilministern Zetterman att återkomma med en processbeskrivning hur ett liknande lagförslag skulle tas fram.
 - Mötet ber också Skärgårdskommunerna behandla ärendet på nästa Skärgårdskommun möte.
- En skrivelse från ungdomar angående skärgårdslagen togs till kännedom.

7 Mötets avslutande, nästa möte

Ordförande kallar till nästa möte. Mötet avslutades kl.14:00

Mariehamn 5.9.2025

Jesper Josefsson, ordförande

Agneta Wackström, sekreterare